

Szabó László

Tegnapunk holnapja¹

„Tanúul hívom ma ellenetek az eget és a földet, hogy előtökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet, hogy élhess te és utódaid is!”
(5Móz 30,19)

Tisztelt jelenlevők, kedves Testvéreim! A XXXV. Erdélyi Unitárius Ifjúsági Konferencia záró istentiszteletének szónokaként szeretettel köszöntök mindenkit: Isten hozott mindnyájunkat ebbe a párját ritkító templomba! Nagy megtiszteltetés számomra, hogy ez ünnepi alkalom szónokaként megoszthatom mondanivalómat az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet konferenciázó tagjaival és minden más jelenlevővel. Bizony, rendkívüli lehetőség ez egy lelkész életében, amit az is alátámaszt, hogy közel két évtizedes ifjúsági egyleti tevékenységem során ez csak a második alkalom, amikor az ODFIE valamelyik csúcsrendezvényén istentiszteletet tartok. Csupán érdekességként jegyzem meg, hogy az előző ilyen istentiszteleti szolgálatomra tizenhárom évvel ezelőtt ugyanebben a templomban került sor a XXII. ifjúsági konferenciánk kezdeteként. Lám, milyen kivételes ismétlődéseket tartogat számunkra néha az élet!

A ma véget érő konferenciának nagyon jól választott témája volt a *hagyomány és haladás, tegnapom holnapja* mottóval. Mondanivalómat elsősorban ehhez igazítom, ugyanakkor figyelembe veszem azt, hogy a konferencia nyitó istentiszteletén többnyire az ifjúság egyéni vallásosságának útjairól, az egyház és az ODFIE ez irányú kínálatáról volt szó. Mindezek kiegészítéseként a következőkben igyekszem megfogalmazni néhány gondolatot arról, hogy **a XXI. század elején miként kellene megélnünk ifjúságunkat, közösségi életünket és magyarságunkat**. Nem politikai és közéleti célokról beszélek – bár ezek is fontosak –, hanem olyan gyakorlati szempontoknak adok hangot, amelyeket mindennapi életvitelünkben saját akaratunkkal megvalósíthatunk.

¹ Elhangzott a XXXV. Erdélyi Unitárius Ifjúsági Konferencia záró istentiszteletén, Bölönben, 2011. augusztus 28-án. A beszédnek egy korábbi változata a Keresztény Magvető 2006/1-es számában *Egyházi beszéd nemzeti ünnepünkre* címmel jelent meg.

Igen tisztelt meghívottaink és kedves idősebb testvéreim, remélem, nem veszik rossz néven önök, hogy beszédemben mindenekelőtt ifjú barátaimat szólongatom, ezért a továbbiakban tegeződő fogalmazásmódot használok.

Tehát kedves lányok és fiúk, örvendek ennek az ünnepi találkozásnak; nézzük hát, mi hozott ide minket! Ígéretes előadások és áhítatok, jó koncertek és minőségi szórakozás, barátságok ápolása és szertevés újakra, alakulóban levő vagy újdonsült szerelmek – igen, mindez benne van ifjúsági konferenciáink kínálatában, amiért évről évre érdemes útra kelniük. Személyes tapasztalatból mondom, hogy az ilyen ünnepi találkozások előre lendítik személyes és egyleti életünket. Ezek a konferenciás napok ünneplőbe öltöztetik lelkünket, életkedvet csiholnak szívünkbe, örömmel telítik fakó hétköznapjaink sorát, örökös újrakezdésre ösztönöznek – egyszóval a reménység fényét vetítik útravalóul a jövőnkre. Mindezek által elviselhetőbbé válnak kisebb-nagyobb egyéni terheink, kedvünk kerekedik az önmegvalósításra, alkotó munkára, közösségi életre, és minden jóra. Ezért is érdemes részt vennünk az ilyen rendezvényeken, és általában az ifjúsági egyleti tevékenységekben.

E hosszúra nyúlt bevezető után hadd beszéljek nektek néhány kulcsfontosságú kérdésről a hagyomány és haladás jegyében. Amit mondok, azt nem erkölcsi prédikációnak szánom, tehát ne féljete: a következőkben nem korhollak titeket ezért vagy amazért, nem minősítem életformákat és szenvedélyeiteket, hanem barátilag fogalmazom meg véleményem és tanácsom a titeket is érintő időszerű kihívásokról. Másképp fogalmazva: nem ellenetek akarok beszélni, hanem értetek. Beszédem tartalmát illetően előre jelzem, hogy lesz benne egy-egy rövid lecke számítástechnikából, testnevelésből, történelemből és irodalomból, magyarságtudatból és nemzeti összetartásból, végül pedig egy röpke vallásórát is tartok.

Az egyik elcsépelte közhelyünk szerint a mai világ már nem a régi. Ezen aranyigazságot egy régi magyar dalunk költői szépséggel árnyalja: „Nem úgy van már, mint volt régen, / Nem az a nap süt az égen. / Nem úgy illatoz a virág [...]” – és így tovább. Nincs ezzel ellentétben az a bibliai ősigazság, amit a tegnap délelőtti áhítaton olyan szépen fejtegetett a költő barátunk: „[...] mert nincs semmi új a nap alatt”. (Préd 1,9b) A két valóság összehangolt megelézéséért fokozottan figyelniük kell arra, hogy folyamatosan változó világunkban ne érjen felkészületlenül minket semmi új a nap alatt. Jó irányú haladásunkat csakis értékes hagyományainkra és helyes jövőképünkre építhetjük.

Vajon milyen haladásról is beszélünk, és egyáltalán fejlődés-e az, aminek forgatagában sodródunk? Köztudott, hogy a két évszázaddal ezelőtti ipari, műszaki és gazdasági forradalom óriási hatást gyakorolt a világ alakulására. Még

ehhez viszonyítva is robbanásszerű az elmúlt két évtizedben lezajlott számítástechnikai alapú fejlődés üteme, aminek következményei világszerte hatványozottabban jelentkeznek minden eddigi globális változásnál. Ez a rohamos fejlődés saját életünkben a következő mérföldkövekkel jelölhető: nagyjából másfél évtizede kezdtünk ismerkedni a számítógépekkel, általában tizenhárom éve levelezünk elektronikusán, bő tíz éve böngésszük a minket érdeklő világhálós honlapokat, szűk évtizede állnak rendelkezésünkre a különböző üzengető–csevegő programok, valamint a világhálós telefonálás lehetőségei, és csupán az elmúlt években indultak világhódító útjukra a különböző közösségi–társasági oldalak. Ez utóbbiak közül minden más szolgáltatást és kapcsolattartási formát messze lekörözt az ún. pofakönyv, vagy angolosan: a Facebook használata. Oda kerültünk, hogy bizonyos baráti és munkatársi körökben, korosztályos vagy szakmai társaságokban szinte nem létezőnek tartják azt, aki nem csatlakozik a hadhoz. Úgy viszonyulnak az ebből kimaradtakhoz, mint néhány évvel ezelőtt a többség azokhoz, akik nem vonultak utcára a szomszédgyerekekkel játszani, vagy, akik ifjúkorban nem jártak az éppen divatos táncmulatságokba és más kedvelt szórakozóhelyekre.

Hogy milyen ez a változás, és általa jobb lett-e a világ, azon érdemes elgondolkozni. Szerintem a szóban forgó átfogó változás önmagában véve értéktelen, ugyanúgy, ahogyan a globalizációt sem lehet általában jónak vagy rossznak minősíteni. Értékét az szabja meg, hogy mire és hogyan használjuk. Egy csiki népmese szerint a lejtő és a hágó – vagyis a felítő – tulajdonképpen egyformák: az egyik olyan, mint a másik, csak éppen egyébre használandó. Valahogyan így kellene nekünk is különbséget tennünk a korlátlan számítástechnikai lehetőségek között, vagyis tudatos felhasználók kell legyünk, mindig tudva azt, hogy mit, miért, hogyan és meddig használunk. Csakis így válhat áldássá számunkra ez a veszélyes lehetőségöztön.

Tudjátok, miért fontos ennek a tudatosítása magunkban? Azért, mert a ráttok leselkedő újszerű veszélyek látszólag ártalmatlanok. A számítógép és a világháló rendeltetészerű használata áldásos lehet, de ha túlságosan elbillen a mérleg rossz irányban, akkor a hasznos számítógép-használatból világháló-függőség, vagyis időpocsékoló tevékenység és kényszeres pótcselekvés lesz. Ez pedig súlyos szenvedélybetegség, amitől épp olyan nehéz megszabadulni, mint az italfüggőségtől vagy a „füvezéstől”. Ennek a függőségnek közvetlen velejárója a nagyfokú mozgáshiány, vagyis az egyre egészségtelenebb életmód. Nosztalgikusként hangzik, de tény, hogy a nyolcvanas években mi még a templomi vallásórára is labdát vittünk magunkkal. Ma sokakat sem a vallásórák, sem a sportolás, sem a népi játékok nem érdeklik. Nem is olyan régen szüleink részéről még az volt az egyik

büntetési forma – ha rossz fát tettünk a tűzre –, hogy bezártak a családi házba, megvonva tőlünk a szabadtéri játszadozások örömét. Aztán eltelt két-három év-tized és a mai iskoláskorúak legfőbb büntetése az, hogy néhány órára kizárják őket a házból, vagy, ha új jelszó kerül a családi számítógépre. Mindennek az a következménye, hogy a mai fiatalok egy része nemcsak hogy írni és olvasni nem tud helyesen, de egyeseknek már az általános testmozgás is egyre komolyabb gondot jelent – a fizikai munkáról nem is beszélve.

Vagy mondjak egy más példát. A régi emberek java értette az idők jeleit, akár a természetben élt, akár könyvekből és mesterektől tanulta az életszerű bölcsességet. Ma odakerültünk, hogy nem csak a városi fiatalok, de lassan-lassan a falusi gyermekek is világhálón néznek utána annak, hogy önkéntes szobafogságuk falain kívül, tőlük néhány méterre milyen is az időjárás, ahelyett, hogy ügyesen kimennének, és saját maguk megtapasztalnák azt. Sajnos, ennyire vészesen romlik az életrealitásunk, aztán a felnőttek csodálkoznak, hogy ifjaik képtelenek helytállni az élet próbái közepette, pedig, ugye, milyen jól bánnak a számítógéppel már óvodáskoruk óta?!

Kedves barátaim! Kérlek, ne értsétek félre az előbbieket: az imént nem a csúcstechnikai eszközök felhasználásának üzentem hadat. Azt szeretném csupán, ha azokat maradéktalanul fejlődésüket szolgálatába állítanátok, ha ártalmas cél helyett hasznos eszközként használnátok, mert így azok átok helyett áldássá válnának számotokra. Mellesleg megjegyzem, hogy én magam is idült számítógép- és világháló-használó vagyok. Irodai munkaformáim zöme régóta elválaszthatatlan ezektől. Egyelőre még a csevegő csatornáktól és a közösségi oldalaktól távol tartom magam, de lehet, hogy egy szép napon majd kedves ismerősökként jelöljük be egymást a virtuális világ valamelyik pontján.

Miután megkaptátok a leckét számítástechnikából, hadd szóljak általában az oktatás és önképzés felbecsülhetetlen fontosságáról is. Úgy tanuljatok most, és úgy tanítsátok majd gyermekeiteket, hogy csakis szellemi többlettel tarthatjuk meg nemzetünket! Legyetek képzetebbek és tájékozottabbak mindenkori elnyomóinknál. Egyszerű a képlet: szellemileg is magasabbra kell nőni, mint a minket elnyomni kívánó gaz! A fokozottabb tanulásra és önképzésre való felhívással együtt a megfelelő értékvalogatást is figyelmetekbe ajánlom, ugyanis a társadalmi közgondolkodást nagymértékben káros életszemlélet uralja. A nyugati konzervkultúra szennye és más nemzetközi giccshullámok becsapódása sajnos egyre inkább erőt vesz hagyományos értékrendszerünkön, népi kultúránkon és vallásosságunkon. Ne engedjük ezt: közösen álljunk ellen a gonosznak! Másképp megtörténhet, hogy tíz-húsz év múlva majd csak hologramként megjelenített di-

gitális kopjafa lesz az emlékjele az ifjúsági konferenciáknak, s akkor majd kesereghetünk dicső múltunk letűnt hagyományain.

Történelem- és irodalomleckémet azzal a közhellyel kezdem, miszerint mindenféle lelki-szellemi felemelkedéshez biztos gyökérre van szükség. E nélkül a fa sem áll meg a lábán önmagában, ugyanakkor mély alapok nélkül a toronyépületek sem törnének az égbe. Hagyományaink ismerete és tisztelete nélkül közösségi életünk útja csak lejtteni tud. A történelmi múltat nem lehet tőlünk elvenni, de az csak akkor lesz gazdagítóan a miénk, ha valamennyire ismerjük. Fogytékos magyarságtudatunk legnagyobb hiánya a megfelelő történelemismeret. Ez azt jelenti, hogy amíg nemzettudatunk csak a székely himnusz úton-útfélen történő nagytorkú előadására, Horthy apánk érzelgős indulóira és a Kárpátia-slágerekre korlátozódik, addig e téren is van pótolnivalónk bőven. Akkor váltok igazán hasznos magyarokká, ha majdani gyermekeiteket az előbbi darabok mellett népdalokra és imádságokra is megtanítjátok, ha megismertetitek velük éltető népköltészetünket, csodaszép meséinket és mondáinkat, dicső történelmünket és nemzeti irodalmunk gyöngyszemeit. Mindez természetesen csak akkor teljesülhet, ha először ti magatok szívjátok be és sajátítjátok el mindezt. Most rajtatok a sor!

Bár nem élek vele, de naponta tapasztalom, hogy bizonyos körökben szerfelett elterjedt anyanyelvünk megalázása a csupaszra egyszerűsített és rövidített nyelvezettel, ami ráadásul többnyire ékezetmentes és idegen szavakkal vegyített, mert állítólag úgy könnyebb az írás. Lehet, hogy egyesek számára könnyebb és talán gyorsabb is, de remélem, utódaink nem holmi „mizu-szitu” nyelvezettel jegyzik majd alkotásaikat, hanem az Arany János, Petőfi Sándor, Kosztolányi Dezső és társaik által kitaposott ösvényeken. Mindebből rátok is komoly felelősség hárul, akár tetszik, akár nem!

A következőkben nemzettudatunk cselekvő megéléséről beszélek. Amiként a hit halott jó cselekedetek nélkül, azonképpen a magyarságunk is annyit ér, amennyit közhasznúan megélünk belőle. A nemzetszeretet elsősorban azt jelenti, hogy felelősséget vállalunk közösségünk jelene és jövője iránt. Eszerint, ha igazán szeretjük nemzetünket, akkor éljünk értékgyarapító és szolgáló közösségi életet. A bátran vállalt azonosságtudatunk ne csak szólamokban, hanem mindennapi munkánk eredményeiben és alkotó életünk által nyilvánuljon meg. Az ilyenfajta felelős nemzetszeretetből összetartozás születik, aminek cselekvő formája a nemzeti szolidaritás. Ha Délvidéken magyarokat vernek, ha Kárpátalján magyarok nélkülöznek, ha Tordán a magyargyűlölet halálos áldozatot követel, vagy éppen az anyaországban alázzák meg nem egyszer nemzettársainkat, akkor ne tűrjük mindezt szó nélkül. Hátrányosan megkülönböztetett, megalázott vagy

árván maradt magyar sorstársaink iránti együttérzésünk ismételtesse meg velünk újra meg újra Zrínyi Miklós tiltakozó szavait: „Ne bántsd a magyart!”

A közösségi összefogás ereje bizony óriási lehet. Ennek alátámasztására a 2005. évi udvarhelyszéki árvíz után kibontakozott példátlan segélyezési hullámot és újjáépítési folyamatot idézem fel, amit kicsinyített mértékben a tavaly Miskolc környékén, majd Bölönben és más erdélyi településeken megszervezett segélyezések követtek. Mindez csak úgy lehetséges, ha legalább ilyen vészhelyzetekben lelkiismeretünk szavára hallgatunk, és bajba jutott embertársaink segítségére sietünk. Elismerően és büszkén jegyzem meg, hogy az említett árvizek után a kárhelyszíneken kalákázó szép számú fiatalságból sokan éppen az ifjúsági egyleteinkből kerültek ki, amiért köszönettel tartozunk nekik, illetve nektek, a közülük itt jelenlevőknek.

Beszédem végéhez közeledve hadd tartsak egy rövid vallásórát is. Istenképünk nemzeti vetületeinek tisztázása azért szükséges, mert egészséges vallásossággal magyarságunkat is eredményesebben élhetjük meg. Tamási Áron ezt így fogalmazta meg: „Amíg valaki embernek hitvány, magyarnak sem alkalmas.” Ez kétségtelen igazság.

Keresztény magyar emberekként valamilyen módon mindnyájan hiszünk Istenben. Ennek az egészséges istenhitnek az egyik jellemzője az, hogy a közép-pontjában nem magyar isten áll piros–fehér–zöldbe öltöztetve. Magyar isten nincs, amiként a románoknak, a szerbeknek vagy a szlovákoknak sincs külön istene. Az Ő egyetemessége messze felülmúlja a mi könnyűálmú történelemszemléletünket és az ebből fakadó gyermeteg istenképünket. Ő annyiban a mi Istenünk, amennyiben éltető hitünkkel és megtartó cselekedeteinkkel mi is az ővéi vagyunk.

Régi családi házak belső szobáinak falán sok helyen még ma is látható – képkeretbe foglalva – a következő versrészlet, amely az I. világháború idején vált igazán felkapottá: „Él az a magyarok istene, hazánkat / Átöelve tartja atyai keze; [...]” (Petőfi Sándor: *A magyarok istene*) Hát jól megtartotta például Trianonban...

A nem létező külön magyar isten helyett nekünk abban az Istenben kell hinni, aki a reményteljes nemzeti jövőt, avagy az elsatnyulást a többi népekhez viszonyítva pártatlanul ajánlja fel, lehetőséget biztosítva a megfelelő választásra, továbbá egyenlő esélyt kínál a bizonyításra. Ebből az következik, hogy magyarságunk a kizárólagosságon és öncélúságon túl az egyetemes emberi értékek szolgálatára és az emberi méltóság válogatás nélküli tiszteletére parancsol, továbbá öntudatos türelemre int, ami soha nem megalkuvás, hanem a másság tiszteletteljes elfogadása.

Összefoglalva az előbbieket: ha nemzeti értékeink megtartásáért és gyarapításáért hatékonyan tenni akarunk, akkor másokkal szemben le kell mondanunk alaptalan előítéleteinkről, magunk vonatkozásában pedig az üresjáratú magyarkodásról és a felelőtlen életvitelről. Elkötelezettség, hivatás és áldozatos munka szükséges a nemzetszolgálathoz. Ismétlem a tennivalónkat, mert fontosak: áldoznunk és dolgoznunk kell. Egyesek kétékezi munkával, mások tollal vagy számítógéppel és világhálóval – adottságaink és a kívánalmak szerint. Ez a legkevesebb és a legtöbb, amit magyarságunkért tehetünk. Arra kérlek benneteket, hogy lehetőleg ilyenformán legyetek magyar ifjak!

Befejezésként azt kívánom mindnyájunknak: bárhogyan alakuljon életünk útja, és bármilyen terhesnek tűnjön is az áldozathozatal, minden körülmények között válasszuk az áldást és az életet, mintsem az átkot és halált. A jó Isten áldjon meg minden fiatait és kevésbé ifjat, áldja meg gyermekeinket, gyarapítsa közösségeinket új életekkel, akik a tegnapunk holnapját legjobb hagyományaink alapján és a jó irányú haladás jegyében biztosítják – ősainknak és Istennek tetszően. Ehhez rendeljen számunkra a Gondviselő jókedvet, bőséget, és hozzáállásunk szerint gyümölcsöztesse a jövőnket! Ámen.